

29è Premi Protagonista Jove

Els Medina

Guia de lectura a càrrec d'Enric Codina Portet

Fitxa

Autora: Care Santos
Lloc d'edició: Barcelona
Editorial: Edebé
Col·lecció: Periscopi, núm. 55
ISBN: 9788468363431

Resum

Mentre és a la presó, don Nicolás, el vell capo de la família Medina, continua controlant el negoci de la droga, amb l'ajuda dels seus fills. La novel·la s'estructura en tres parts, cadascuna de les quals porta per nom i segueix la vida d'un dels nets de don Nicolás. L'Àngel ha estat des de petit el seu favorit, però és un jove inconscient i temerari que, a més a més, s'enganxa a les drogues que ven. La Jess és una noia forta que s'ha de fer lloc, juntament amb altres dones de la família, en una societat patriarcal de manual. Quan hi ha un enfrontament directe amb un altre grup, ha de fugir lluny. El tercer protagonista, el Nico, representa el noi que vol allunyar-se de la tradició familiar de la delinqüència a través dels estudis. La Jess i el Nico són cosins, però tenen una relació molt estreta i es complementen. Malgrat els esdeveniments violents i la divisió de la família en faccions, lluiten per preservar la seva relació especial.

Autors

Care Santos va néixer a Mataró (Maresme) l'any 1970. Va estudiar Dret, però des de molt jove va fer de periodista. És autora d'una abundant obra literària per a joves i també per a adults, i tot sovint manté contacte amb els lectors a través de fòrums i xerrades. La seva obra s'ha traduït a una vintena d'idiomes i també ha acumulat nombrosos premis i reconeixements: entre d'altres, el Premi Edebé (2003 i 2015), el Gran Angular (2002), el Ramon Muntaner (2006), el Joaquim Ruyra (2013) o el Protagonista Jove, atorgat pel públic lector. També ha rebut el Premi Ramon Llull de les Lletres Catalanes (2014), el Premi Nadal (2017) i el Premi Cervantes Chico (2020).

Alguns elements interessants de l'obra

Novel·la negra per a joves en català

La novel·la negra és un gènere que ha viscut una explosió important en els darrers anys. Hi ha autors interessants per a un públic infantil, però pocs que n'escriguin per a joves. I aquesta mancança és especialment rellevant pel que fa a autors en català. Care Santos no només cobreix aquest segment sinó que en els darrers anys ha publicat un seguit de novel·les interrelacionades entre elles que, a més a més de tenir molt èxit de públic, han creat un món literari propi i que es pot reconèixer fàcilment. Més enllà de la seva qualitat literària, *Mentida*, *Veritat*, *Por*, *Èric* i *Ben* són obres en què l'autora ha enllaçat amb la millor tradició de la novel·la negra, la que se centra no en els crims sinó en el rerefons social i humà dels llocs on es desenvolupen els fets.

Trencament d'estereotips amb els personatges i el llenguatge

Sovint associem crims, delinqüència i ambients marginals amb immigració i amb obres protagonitzades per personatges que parlen castellà. En les seves obres d'aquest gènere Care Santos fa perfectament creïbles que els protagonistes siguin persones nascudes a Catalunya, que parlen en català i que tenen referents de la cultura autòctona. Aquest fet converteix aquesta novel·la (també les abans esmentades i la molt recomanable *La tercera màscara*) en obres que mostren que es pot escriure novel·la negra actual en català i protagonitzada per personatges que parlen català.

La tria del registre no és fàcil i l'autora ho resol amb l'ús d'un llenguatge vulgar que correspon als ambients en què es mouen els personatges, sobretot en els diàlegs protagonitzats per l'Àngel:

Pàgines 62-63:

«—No em tornis a dir que soc massa jove!
—brama l'Àngel, sense deixar de moure's—. Tu no ets la meva mare, imbècil! No em diguis què he de fer! Soc grandet. I tu estàs guanyant una bona pasta gràcies a mi. Hauries d'estar-me agraït. I com que el Kevin no contesta i el foc a l'estómac de l'Àngel crema encara més, ell insisteix:
—Em sents? Em sents, tros de merda? No penses dir res? Et quedaràs callat com un imbècil? No tens collons?»

Reflexió sobre el destí

Al marge d'altres temes que apareixen a l'obra, un dels més interessants és el del determinisme social, és a dir, el fet que la família i l'ambient on naixem i ens criem condiciona clarament com serem en el futur i no dona, per tant, les mateixes oportunitats a les persones. A l'inici de la segona part, la Jess ho expressa amb aquestes paraules referides al destí:

Pàgina 100:

«—Formem part de la nostra família. Del nostre barri. A la nostra família passen coses fastigoses. Creus que a nosaltres també ens passaran? Que no podem fer res?»

Sense entrar en detalls del que passa a la novel·la, aquesta pregunta té respostes diverses depenent dels personatges, amb un missatge esperançador per al lector en el sentit que les persones podem fer tries que ens permetin tirar endavant més enllà de les circumstàncies en què ens hàgim trobat.

Possibles propostes per a una presentació suggerent de l'obra i la seva mediació:

ABANS

Llegir la contraportada

Llegeix la contraportada i fixa't especialment en les paraules subratllades, que són clau per fer-nos preguntes com a lectors i endinsar-nos en la intriga:

«Tothom sap qui és don Nicolás Medina, el cap de la família. Molts li tenen por. Al barri, a la ciutat, tothom el coneix. Se n'expliquen moltes coses i ningú sap quines són veritat i quines no. Però aquesta història no parla d'ell, sinó de tres joves que formen part del clan dels Medina. L'Àngel Medina, setze anys, el seu net preferit, ansiós de fer-se un lloc en la jerarquia familiar; la seva germana petita, la Jessica Medina, Jess, sempre seriosa, observant-ho tot; i el seu cosí Nico, de la mateixa edat que la Jess, probablement l'únic a qui la noia fa cas, el seu confident. Ningú pot triar la família d'origen, és el destí. Però, podem canviar el nostre destí?»

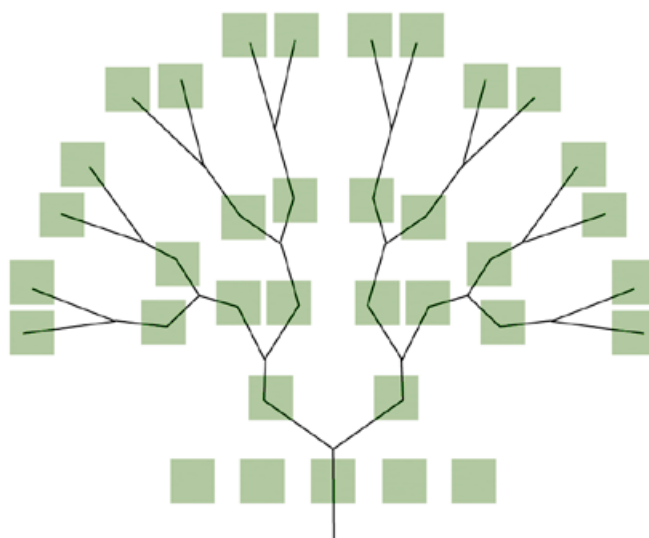
Visionar un vídeo de l'autora llegint un fragment de la novel·la

<https://www.caresantos.com/ElsMedina.htm>

DURANT

Dissenyar l'arbre genealògic dels Medina

Els Medina són una família molt extensa. Hi ha molts moments de la novel·la en què es fa difícil saber qui és qui entre tota la parentela que apareix. Per això és interessant que a mesura que surtin personatges en vagis anotant els noms i la relació familiar al voltant de la figura de don Nicolás Medina. Quan els tinguis tots, crea un arbre genealògic de la família, agafant la plantilla o el format que t'agradi més. Et recomanem <https://www.softcatala.org/programes/my-family-tree/>

Crear l'àlbum de fotos del viatge de la Jess

La Jess emprèn un viatge forçat, no de plaer, però així i tot és un viatge especial, tant per com viatja com pels llocs per on passa. Com tot viatge, se'n podria fer un recull de fotos.

Et proposem que vagis anotant tots els llocs per on passa o s'està i que en busquis imatges. Fes-ne un àlbum físic o digital i escriu un breu comentari per a cada foto, com si fossis la Jess. Pots fer servir aquesta eina: https://www.canva.com/es_es/photo-book/plantillas/

DESPRÉS

Llegir altres títols de la saga *Mentida*

Els Medina forma part d'una saga famosa, iniciada per la novel·la *Mentida* i que té altres títols com *Veritat*, *Por*, *Ben* o *Èric*. Tot i que es poden llegir per separat, si t'ha agradat *Els Medina*, recomanem que comencis per *Mentida*. Per saber-ne més, pots visitar el web de l'autora, https://www.caresantos.com/Noveles_Joves.htm

Imaginar el futur dels personatges

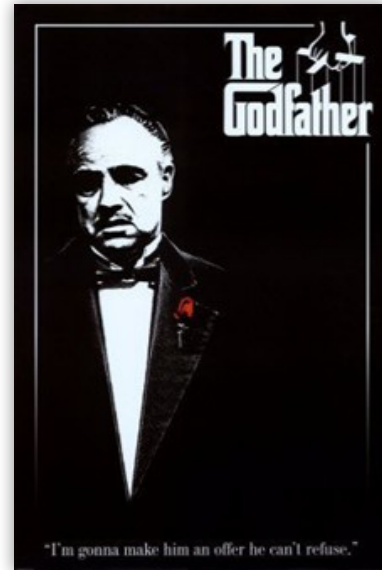
Al fragment que llegeix Care Santos al seu web, i que correspon a un dels darrers capítols de la novel·la, la Jess pregunta al Nico què es veu fent en el futur. Parlar del futur, a llarg termini, ens fa pensar en com som, en la presa de decisions, en els nostres desitjos i projeccions. Per això és una qüestió que ens resulta estimulante, però també incòmoda. Et fem una doble proposta perquè triïs el format que et resulti més estimulante:

- Escriu una carta al teu jo del futur explicant com creus que serà la teva vida d'aquí a vint anys. Pots parlar de la feina, estudis, relacions, llocs on t'agradaria viure.
- Tria deu objectes representatius que creus que seran importants per a tu d'aquí a vint anys i fes-ne una fotografia zenital utilitzant la tècnica del *knolling*.

Visionar i conèixer l'univers d'*El padri*

A *Els Medina*, Care Santos reproduceix una estructura criminal i familiar que recorda moltes novel·les, sèries i pel·lícules que s'han fet al voltant de la màfia. Aquest tipus d'organització va néixer a Itàlia, però es va traslladar i perfeccionar als Estats Units. El referent que tots tenim al cap és el de la novel·la *El padri*, de Mario Puzo, que va ser portada magistralment al cinema per Francis Ford Coppola.

https://ca.wikipedia.org/wiki/El_Padr%C3%AD

Busca la pel·lícula original en alguna plataforma, visualitza-la i busca elements de semblança amb *Els Medina*. Finalment, fes un llistat de tots els elements que creus que Care Santos ha pres d'aquest referent del gènere.

Preguntes especials

- Per què creus que l'autora fa una introducció en què parla de les drogues?
- Pots empatitzar amb un personatge com el de l'Àngel? En quins aspectes ho pots fer fàcilment i en quins et costa més?
- A la novel·la es parla del món de la nit, la delinqüència i els joves que volen viure la vida de pressa? Creus que tots aquests aspectes estan ben tractats? La novel·la és versemblant des d'aquest punt de vista? Quins elements de l'ambientació t'han cridat més l'atenció?
- Tot i que no és el tema principal, a la novel·la hi ha un missatge feminista. Quins personatges representen el paper de dones empoderades i que volen trencar amb un model de societat masclista? Ens podem sentir còmodes amb els missatges que transmeten?
- Al final de la segona part, la Jess pateix un episodi de violència extrema. Del que li passa en fa una lectura positiva, ja que diu que l'ajudarà a ser més forta. Com a lectors que ens ho mirem des de fora, seria una bona lectura del que li ha passat?
- El Nico fa una classificació de com pot ser una persona si és un Medina: fidel, empenyat o hipòcrita. Però més enllà d'aquesta classificació particular, hi ha una reflexió sobre com som les persones i quines actituds de supervivència prenem en situacions extremes. Quin dels tres rols adoptaries tu i per què?
- T'agrada que al final de la novel·la l'autora faci una nota en què explica en quin moment va decidir escriure aquesta història?

En aquest enllaç trobareu una guia de lectura que ha publicat la mateixa editorial:

<https://edebe.com/materiales/planlector/estrategias-y-actividades/ACTIVITATS-Els%20medina.pdf>